

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
งานสวนพฤกษาศาสตร์โรงเรียน
สนองพระราชดำริโดย
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต
ในพระราชนิรภัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต รหัสไปรษณีย์ ๘๓๐๐๐

บทคัดย่อ
รายงานผลการศึกษาพืช
โภภกษาใบเล็ก

โภภกษาใบเล็ก เป็นไม้ต้นที่พบในป่าเลนเกาะคลองผี หรือ ป่าเลนคลองเกาะผี ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต โรงเรียนได้รับอนุญาตตามประกาศกรมป่าไม้ให้ส่วนราชการหรือองค์กรรัฐเข้าไปใช้ประโยชน์ภายใต้กฎหมายเดียวกันของประเทศไทย ฉบับที่ ๒๘๗/๒๕๓๗ จำนวน ๗๗ ไร่ ๓ งาน การศึกษารังนี้ เพื่อศึกษาในการนำมาใช้ประโยชน์ และสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียนเป็นระบบ สร้างความตระหนักให้กับเยาวชน เห็นคุณ รู้ค่าของพืชพรรณ การศึกษาทางพฤกษาศาสตร์ ด้านรูปลักษณ์ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และการศึกษาด้านอื่นๆจากผลการศึกษา โภภกษาใบเล็กของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ สรุปผลการศึกษา ดังนี้

โภภกษา: มีกล่าวถึงในวรรณคดีนิราศ เป็นบันทึกที่เขียนไว้เกือบ ๒๐๐ ปี โดยท่านสุนทรภู่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๙๘ ความตอนหนึ่งว่า "...ป่าปะลองโภภกษาแงามแสม แต่ล้วนแต่ตายฝอยกรองกร้อย"

โกร่น ตลอดหلامตามตลิ่งล้านลิ่งローン อ้ายทโนนนำหน้าเที่ยวคัวปู..." จะเห็นความงามความสัมพันธ์ของ พรรดาไม้กับสิ่งมีชีวิตอื่นในธรรมชาติ

โคงการใบเล็ก ไม้ต้นตั้งตรงสูงกว่า ๓๐ เมตร เรือนยอดทรงกรวย ลำต้นมีขนาด (เส้นรอบวงที่ ความสูงคร่ำ) อยู่ระหว่าง ๙ - ๑๐ ซม. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๙ ซม. เปลือกเป็นสีเทาเข้ม รากมีส่วนที่โผล่ เหนือดินปะรุงที่มองเห็นได้ชัดเจนยืนออกไปได้ถึงระยะ ๕ เมตรจากลำต้น และพบรากออกมากจากกิ่งหรือ ลำต้นลอยในอากาศ ใบเดี่ยว เรียงตัวแบบตรงข้ามกัน ใบแต่ละคู่จะออกสลับทิศทางกัน (Opposite decussate) สีเขียวเข้ม เรียบ เกลี้ยงเกลา รูปรี ขอบใบเรียบ ขนาดกว้าง ๓ - ๔ เซนติเมตรยาว ๗ - ๑๙ เซนติเมตร และก้านใบยาวสีแดงโผล่อกมาจากโคนใบ ดอก ประกอบด้วยกลีบเชิงเส้นสีครีมจัดเรียงเป็น รูปกาบทบาท กลีบเลี้ยงสีเหลืองโดดเด่นมีเนื้อและกาวกว่ากลีบดอก เป็นคู่และอยู่บนก้านสีเทาเข้ม ดอก ตูมมีลักษณะเป็นวงรีกว้าง ผล รูปไขสิน้ำดala มีส่วนที่ห้อยบริเวณปลายที่เล็กกว่าชั้ลง ซึ่งเมล็ดไม่มีการพัก ตัว เรียกว่า Vviviparous seed เมล็ดจะเริญต่อไปในขณะที่ผลยังติดอยู่บนต้นแม่ รูปทรงระบบทอยาวจะ โผล่อกมาจากปลายที่เล็กกว่า เรียกว่า viviparity ต้นกล้าที่ติดอยู่กับผล เรียกว่า propagule ยาว ๗-๑๐ซม. โดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๐ ซม. จากการศึกษาพบว่า ต้นกล้าโคงการใบเล็ก มักจะขึ้นเองได้ต้นแม่ โดยตรง เนื่องจากจุดศูนย์ถ่วงอยู่ใกล้กับปลายราก และสามารถนำขยายพันธุ์โดยปักแนวตั้งลึก ๔-๘ เซนติเมตร ในดินโคลนนุ่มซึ่งมีน้ำท่วม อัตราการรอด ร้อยละ ๘๐ การประยุกต์การนำโคงการใบเล็กไปใช้ ประโยชน์ด้านต่างๆ ปลูกจัดสวน ในพื้นที่ดินมีน้ำขัง นำ Laudaly ดอกมาออกแบบ สกัดสีจากเปลือกมา ย้อมผ้า การสกัดจากเปลือกต้นโคงการโดยการตำมาเป็นส่วนประกอบในวัสดุสมพาราฟินในปริมาณที่ เท่ากันสามารถช่วยสามารถแผลเป็นอาหาร เช่น ใบอ่อนโคงการใบเล็กชุบแป้งทอด (ใบโคงการมีสารแทนนิน ควรใช้ใบอ่อนในการปูรุ่งเป็นอาหารเท่านั้น) เป็นต้น เป็นต้น